

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI
JAMOAT SOG'LIG'INI SAQLASH MAKTABI**

**“AHOLIGA KO'RSATILAYOTGAN BIRLAMCHI
TIBBIY-SANITARIYA YORDAMINI
TAKOMILLASHTIRISH”**

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

MATERIALLAR TO`PLAMI

10-noyabr 2023

TAXRIRIYAT KENGASHI A`ZOLARI

1. **Mamatqulov B.M.** Toshkent tibbiyot akademiyasi
2. **Asadov D.A.** Tibbiyot xodimlari kasbiy malakasini rivojlantirish markazi
3. **Rizayev J.O.** Samarqand davlat tibbiyot universiteti
4. **Sharafutdinova N.X.** Boshqirdiston davlat tibbiyot universiteti
5. **Iskandarova SH.T.** Toshkent pediatriya tibbiyot instituti
6. **Xudayqulova G.K.** Toshkent tibbiyot akademiyasi
7. **Urazaliyeva I.R.** Toshkent tibbiyot akademiyasi

Texnik kotiblar

8. **To`rayev B.Sh.** Toshkent tibbiyot akademiyasi
9. **Nematov A.A.** Toshkent tibbiyot akademiyasi
10. **Raxmatullayeva M.Q.** Toshkent tibbiyot akademiyasi

KORONAVIRUS INFEKSIYASINING TARQALISH ASPEKTLARI

Muyassarova Muxabbat Muxamadiyevna

Abdurashitova Sharofat Abdumajidovna

Toshkent tibbiyot akademiyasi (Toshkent, O'zbekiston)

Mana bir necha yildan oshiq vaqt mobaynida dunyoning barcha mamlakatlari birinchi marta COVID -19 pandemiyasidek muammoga duch kelishdi. Bugungi kunga kelib, dunyo bo'yicha jami 157 milliondan ortiq holat ruyxatga olingan, 3284409 kishi vafot etgan, 135 milliondan ortiq infeksiyadan tuzalgan deb topilgan. O'rtacha o'lim darajasi 2,1% ni tashkil qiladi.

COVID -19 koronavirus pandemiyasi butun jamiyat uchun global qiyinchilik tug'dirdi va shu bilan birga qatorda barcha mamlakatlarda sog'liqni saqlash tizimida sanitariya-epidemiologik tuzilmasini, axborotkommunikatsiya texnologiyalarini, ilmiy aloqalarni rivojlantirish va optimallashtirish uchun noyob vaziyatni yaratdi va deyarli barcha mamlakatlarda ushbu infeksiyaning tarqalishi haqidagi ilmiy ma'lumotlarga ochiq kirish mumkin bo'ldi.

Materiallar va tadqiqot usullari. COVID- 19 koronavirus infeksiyasining dunyo bo'yicha va O'zbekistonda tarqalishiga bag'ishlangan adabiyot manbalarini tahlil qilish, mamlakatlarning infeksiya tarqalishini oldini olishga bo'lgan munosabati, shuningdek, COVID-19 asosiy kasalliklar va o'lim holatlari bo'yicha statistik ma'lumotlarni qiyosiy tahlil qilish. COVID -19 mavzusidagi bir qator nashrlar o'rganildi va qidiruv so'rovlariga javob olindi. Natijalar va munozaralar. 2019 yil 12 dekabrda Xitoyning Uxan shahrida koronavirus tarqalishi birinchi marta qayd etildi. O'shandan beri bu kabi holatlar Xitoydan tashqarida, Yaponiya, Tayland va Janubiy Koreyada qayd etilgan. 2020 yil 30 yanvarda Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti koronavirus tufayli xalqaro favqulodda holat e'lon qildi. Hozirgi vaqtda JSST virusning dinamikasi va tarqalish tezligini o'rganib chiqib, koronavirus bilan bog'liq asosiy tavsiyalar berdi. Biroq, alohida mamlakatlarda JSST tomonidan ko'rilgan choralar ham koronavirus tarqalishini to'xtata olmadi. U butun dunyo bo'ylab tez tarqaldi va virusning bir mamlakatdan boshqasiga tarqalish manbalari asosan sayyohlar, migrantlar, gastarbayerlar, qochqinlar edi. 2020 yil 11 martda, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti bosh direktori Tedros Adhanom Gebreyesus Jenevada bo'lib o'tgan matbuot anjumanida "xitoy" koronavirusi COVID -19 tarqalishi sababli pandemiya e'lon qildi. O'zbekistonda, ayrim davlatlar bilan taqqoslaganda, kasallikning tarqalishini bostirish bo'yicha chora -tadbirlar o'z vaqtida, to'liq javobgarlik bilan boshlangan. Barcha vazirlik va idoralar COVID -19 bilan kurashish bo'yicha tadbirlarni o'tkazishga jalb qilindi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 23 martdagi 176 -sonli "Koronavirus infeksiyasining tarqalishiga qarshi kurashishning qo'shimcha chora -tadbirlar to'g'risida" gi qarori qabul qilindi, unga muvofiq O'zbekiston Respublikasida sog'liqni saqlash, fuqarolar hayoti va salomatligi choralari ko'rildi [3].

Ushbu qaror bilan barcha tashkilot rahbarlariga bo'ysinish darajasidan va tashkiliy-huquqiy shaklidan qat'iy nazar, tashkilotning asosiy faoliyatiga putir etkazmasdan, xodimlarni mehnat ta'tiliga yuborish, ishini davom ettirayotgan shaxslarga esa masofadan turib ishlash yoki internetda ishlash uchun sharoit yaratish kabi topshiriqlar belgilandi. Yuqoridagilar bilan bog'liq holda, Kiberxavfsizlik markazi o'z xodimlarini "masofadan boshqarish" ga o'tkazgan korxonalar va tashkilotlar uchun axborot xavfsizligi bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqdi. Ishlab chiqilgan tavsiyalar xodimlarning virusning keyingi tarqalishining oldini olish uchun masofaviy ish rejimini joriy qilgan barcha tashkilotlarga qat'iy rioya qilishni talab qildi va ofisdan tashqarida ishlayotganda maxfiy ma'lumotlarni o'g'irlash va axborot xavfsizligi tahdidlarining oldini olish shuningdek, karantinning butun muddati davomida uzluksiz ish jarayonini ta'minlashga qaratilgan. 2020 yil 15 martda koronavirusning birinchi holati O'zbekistonda qayd etildi va keyinchalik karantinga olindi, O'zbekistonda ham havo qatnovi to'xtatildi, qo'shni davlatlar bilan barcha va hatto mamlakat ichidagi viloyatlar o'rtasida chegaralar yopildi. Boshqa mamlakatlardan kelgan barcha yo'lovchilarni Toshkent yaqinidagi

umumiy karantin markaziga tashish ishlari muvofiqlashtirildi. Bir necha kun ichida boshqa davlatlardan keladigan va O'zbekiston aholisi uchun karantin inshootlari qurildi. Bu ob'ektlar O'zbekistonga kelgan barcha aholi uchun COVID -19 transmilliy tahdidiga qarshi kurashda muhim rol o'ynadi. 10-14 kunlik majburiy karantin virus tarqalish xavfini keskin kamaytirdi va milliy strategiyaning muhim qismiga aylandi.

Ko'rinib turibdiki, bu davlat darajasida o'z vaqtida qaror qabul qilish natijasidir, ya'ni o'z vaqtida e'lon qilingan karantin. Bu bizning mamlakatimizga pandemiyadan ko'plab rivojlangan va boy mamlakatlarga qaraganda osonroq o'tishga imkon berdi. Shunday qilib, dunyoda va turli mamlakatlarda COVID -19 statistikasiga ko'ra, O'zbekistonda koronavirus infeksiyasining aniqlangan holatlarining 95% dan ko'prog'i tuzaldi, bu dunyo o'rtacha ko'rsatkichidan deyarli 2 barobar ko'pdir vafot etganlar soni dunyoga qaraganda 3 baravar kam edi [8]. *Xulosa.* Shunday qilib, aytish mumkinki, COVID-19 bugungi kunda rad etilmaydigan yangi epidemik xatarlarga tayyorgarlik ko'rish uchun ajoyib mashg'ulotga aylandi. Shuning uchun siz har xil epidemiologik vaziyatlarga tayyor bo'lishingiz kerak. Tahlil shuni ko'rsatdiki, pandemiya paytida uchta asosiy muammo - yuqumli kasalliklar bo'yicha mutaxassislarning etishmasligi, shoshilinch emlashlar va o'z vaqtida ijtimoiy va psixologik yordam ko'rsatilmagan.